

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Економічний факультет

Кафедра бізнесу та управління персоналом

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан економічного факультету

Роман ГРЕШКО

«28» серпня 2025 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни**

ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА ТА ОРГАНІЗАЦІЯ БІЗНЕСУ

Обов'язкова

Освітньо-професійна програма	Менеджмент організацій і адміністрування
Спеціальність	073 Менеджмент
Галузь знань	07 Управління та адміністрування
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
	Економічний факультет
Мова навчання	українська

Чернівці 2025 рік

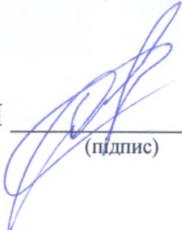
Робоча програма навчальної дисципліни «Економіка підприємства та організація бізнесу» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Менеджмент організацій і адміністрування» спеціальності 073 Менеджмент галузі знань 07 Управління та адміністрування, 2024 рік.

Розробник:

Кіндзерський В.І., асистент кафедри бізнесу та управління персоналом, к.е.н.

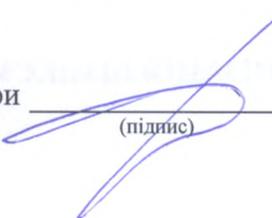
Викладач, що забезпечує читання даної навчальної дисципліни:

Кіндзерський В.І., асистент кафедри бізнесу та управління персоналом, к.е.н.

Погоджено з гарантом ОП **Богдан СТОРОЩУК**

(підпис)

Затверджено на засіданні кафедри бізнесу та управління персоналом
Протокол № 1 від «__» серпня 2025 року

Завідувач кафедри **Любов ВОДЯНКА**

(підпис)

Схвалено методичною радою економічного факультету

Протокол № 1 від «27» серпня 2025 року

Голова методичної ради **Ірина НИКИФОРАК**

Мета навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни полягає у формуванні у студентів цілісного розуміння економічних основ функціонування підприємства та сучасних підходів до організації й розвитку бізнесу. Дисципліна спрямована на розвиток професійних компетентностей щодо аналізу організаційно-правових форм підприємств, оцінювання їх внутрішньої структури та системи управління, дослідження впливу зовнішнього середовища на господарську діяльність. У межах вивчення курсу студенти отримають знання про формування та використання капіталу підприємства, управління якістю продукції, кадровим потенціалом і продуктивністю праці, особливості побудови сучасних бізнес-моделей та розвитку підприємницьких структур. Значна увага приділяється сучасним тенденціям управління бізнесом, зокрема організаційній культурі, лідерству та взаємодії ринкових суб'єктів. Опановані компетентності дадуть змогу студентам обґрунтовувати економічні рішення, моделювати розвиток бізнесу, оцінювати можливості трансформації підприємства та ефективно застосовувати отримані знання у практичній професійній діяльності.

Навчальна дисципліна «Економіка підприємства та організація бізнесу» є нормативною з циклу дисциплін професійної та практичної підготовки бакалаврів.

Пререквізити

Дисципліна «Економіка підприємства та організація бізнесу» спирається на знання, отримані під час вивчення курсу «Грошово-кредитні механізми в управлінні». Паралельно опановуються дисципліни «Менеджмент» і «Економетрика», а засвоєні знання стануть основою для подальшого вивчення курсу «Облік і аудит».

Результати навчання

Відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 073 «Менеджмент» (освітня програма «Менеджмент організацій і адміністрування») вивчення дисципліни «Економіка підприємства та організація бізнесу» сприяє формуванню таких компетентностей і програмних результатів навчання:

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, які характеризуються комплексністю і невизначеністю умов, у сфері менеджменту або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів соціальних та поведінкових наук.

Загальні та фахові компетентності

ЗК 8. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

Спеціальні (фахові) компетентності:

СК 1. Здатність визначати та описувати характеристики організації.

СК 2. Здатність аналізувати результати діяльності організації, зіставляти їх з факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища.

СК 3. Здатність визначати перспективи розвитку організації.

СК 10. Здатність оцінювати виконувані роботи, забезпечувати їх якість та мотивувати персонал організації.

СК 11. Здатність створювати та організовувати ефективні комунікації в процесі управління.

СК 12. Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, формувати обґрунтовані рішення.

СК* 16. Здатність до інноваційної діяльності в умовах невизначеності та ризиковості зовнішнього середовища.

Програмні результати навчання:

ПРН 5. Описувати зміст функціональних сфер діяльності організації.

ПРН 6. Виявляти навички пошуку, збирання та аналізу інформації, розрахунку показників для обґрунтування управлінських рішень.

Опис навчальної дисципліни

Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю	
			кредитів	годин	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання		
073 «Менеджмент»												
Денна	2	3	4	120	30	30	-	-	60	-	екзамен	
Заочна	2	3	4	120	8	4	-	-	108	-	екзамен	

Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма						Заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		л	п	л а б	і н д	с.р		л	п	ла б	і н д	с.р	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Змістовий модуль 1.													
Тема 1. Види підприємств, їх організаційно-правові форми.	8	2	2			4	10,75	0,5	0,25				10
Тема 2. Структура та управління підприємством.	14	4	4			6	12,5	1	0,5				11
Тема 3. Зовнішнє середовище господарювання підприємств	14	4	4			6	11,75	0,5	0,25				11
Тема 4. Якість продукції	10	2	2			6	12,5	1	0,5				11
Тема 5. Капітал підприємства	16	4	4			8	12,5	1	0,5				11
Разом за змістовим модулем 1	62	16	16			30	60	4	2				54
Змістовий модуль 2.													
Тема 6. Кадри, продуктивність праці та заробітна плата	16	4	4			8	12,5	1	0,5				11
Тема 7. Бізнес-моделі організації та розвитку бізнесу	16	4	4			8	12,5	1	0,5				11

Тема 8. Організаційна культура та лідерство: сучасні тенденції управління бізнесом	10	2	2			6	12,5	1	0,5			11
Тема 9. Взаємодія ринкових суб'єктів бізнесу	8	2	2			4	11,75	0,5	0,25			11
Тема 10. Розвиток бізнесу: сучасні моделі трансформації бізнесу	8	2	2			4	10,75	0,5	0,25			10
Разом за змістовим модулем 2	58	14	14			30	60	4	2			54
Всього годин	120	30	30			60	120	8	4			108

Тематика лекційних занять

п/п	Назва теми
Змістовий модуль 1	
1.	Види підприємств, їх організаційно-правові форми: 1.1. Визначення, цілі та напрями діяльності підприємства. 1.2. Правові основи функціонування підприємства. 1.3. Класифікація і структура підприємств. 1.4. Добровільні та інституційні об'єднання підприємств (організацій).
2.	Структура та управління підприємством: 2.1. Сутність і функції процесу управління. 2.2. Методи управління діяльністю підприємств.
3.	Структура та управління підприємством: 2.3. Виробнича і загальна структура підприємства. 2.4. Організаційні структури управління підприємствами різних форм власності.
4.	Зовнішнє середовище господарювання підприємства: 3.1. Сутність та складові зовнішнього середовища. 3.2. Макросередовище підприємства.
5.	Зовнішнє середовище господарювання підприємства: 3.3. Мікросередовище підприємства. 3.4. Оцінка впливу факторів зовнішнього середовища на підприємстві.
6.	Якість продукції: 4.1. Визначення суті поняття "якість продукції". 4.2. Показники якості продукції та методи їх кількісного вимірювання. 4.3. Оптимізація рівня якості. 4.4. Атестація продукції. 4.5. Сертифікація та стандартизація продукції.
7.	Капітал підприємства: 5.1. Характеристика матеріальних активів (виробничих засобів та іншого майна). 5.2. Оцінка, класифікація і структура основного капіталу. 5.3. Спрацювання, амортизація і відтворення основного капіталу. 5.4. Ефективність відтворення і використання основного капіталу.
8.	Капітал підприємства: 5.5. Структура, нормування і використання оборотного капіталу підприємства. 5.6. Види та джерела формування оборотних коштів. 5.7. Обчислення обсягу та оцінка ефективності оборотних коштів.
Змістовий модуль 2	
9.	Кадри, продуктивність праці та заробітна плата: 6.1. Трудові ресурси підприємства: поняття та класифікація.

	6.2. Облік, планування потреба ти підбір кадрів.
10.	Кадри, продуктивність праці та заробітна плата: 6.3. Оплата праці працівників. 6.4. Форми оплати праці.
11.	Бізнес-моделі організації та розвитку бізнесу: 7.1. Основні типи бізнес-моделей: B2B, B2C, C2C, підписка, freemium. 7.2. Lean Startup: принципи створення мінімально життєздатного продукту (MVP). 7.3. Канва бізнес-моделі: структура та застосування.
12.	Бізнес-моделі організації та розвитку бізнесу: 7.4. Інноваційні бізнес-моделі в епоху цифрової економіки. 7.5. Кейси успішних бізнес-моделей (Amazon, Uber, Airbnb).
13.	Організаційна культура та лідерство: сучасні тенденції управління бізнесом: 8.1. Поняття та значення організаційної (корпоративної) культури. 8.2. Корпоративна культура як основа успіху компанії. 8.3. Нові формати організації праці: від офісу до дистанційних команд. 8.4. Лідерство у сучасному бізнесі: трансформація ролей керівника.
14.	Взаємодія ринкових суб'єктів бізнесу: 9.1. Типи ринкових суб'єктів: виробники, посередники, споживачі. 9.2. Моделі взаємодії: партнерства, альянси, франчайзинг. 9.3. Ланцюги поставок та їх оптимізація. 9.4. Роль держави в регулюванні ринкових відносин. 9.5. Вплив ESG (Environmental, Social, Governance) на ринкову взаємодію.
15.	Розвиток бізнесу: сучасні моделі трансформації бізнесу: 10.1. Стратегії масштабування бізнесу: органічне зростання, M&A. 10.2. Циркулярна економіка та сталі бізнес-моделі. 10.3. Адаптація до змін: Agile та Scrum у бізнесі. 10.4. Трансформація бізнес-процесів через технології. 10.5. Кейси трансформації компаній (Netflix, Tesla).

Тематика практичних занять

п/п	Назва теми
Змістовий модуль 1	
1.	Види підприємств, їх організаційно-правові форми: 1.1 Організаційно-правові форми підприємств. 1.2 Унітарні та корпоративні підприємства. 1.3 Види об'єднань підприємств.
2.	Структура та управління підприємством: 2.1 Функції і методи управління. 2.2 Особливості підприємства як системи.
3.	Структура та управління підприємством: 2.3 Типи організаційних структур управління. Виробнича і загальна структура. 2.4 Механізм зміни організаційної структури управління підприємством.
4.	Зовнішнє середовище господарювання підприємства: 3.1 Визначення поняття "зовнішнього середовища". 3.2 Проблеми, що зумовлюють складність дослідження зовнішнього середовища. 3.3 Етапи проведення аналізу зовнішнього середовища.
5.	Зовнішнє середовище господарювання підприємства: 3.4 Сканування та моніторинг зовнішнього середовища. 3.5 Прогнозування зовнішнього середовища
6.	Якість продукції: 4.1. Показники якості продукції та практичні методи їх оцінювання на підприємствах.

	4.2. Підходи до оптимізації рівня якості та вплив системи управління якістю на ефективність діяльності підприємства. 4.3. Роль стандартизації, сертифікації та атестації продукції у забезпеченні конкурентоспроможності підприємства.
7.	Капітал підприємства: 5.1 Поняття капіталу підприємства та його склад. 5.2 Методика оцінки стану та ефективності використання основного капіталу підприємства.
8.	Капітал підприємства: 5.3 Показники та шляхи підвищення ефективності використання матеріальних ресурсів 5.4 Оцінка та напрями підвищення ефективності використання оборотного капіталу.
Змістовий модуль 2	
9.	Кадри, продуктивність праці та заробітна плата: 6.1 Структура персоналу підприємства та методи його формування. 6.2 Поняття та система показників оцінки продуктивності праці.
10.	Кадри, продуктивність праці та заробітна плата: 6.3 Форми та методи стимулювання персоналу. Заробітна плата як основна форма матеріального стимулювання персоналу. 6.4 Сучасна система управління персоналом.
11.	Бізнес-моделі організації та розвитку бізнесу: 7.1. Визначення бізнес-моделі та її компоненти. 7.2. Типи бізнес-моделей.
12.	Бізнес-моделі організації та розвитку бізнесу: 7.3. Інновації в бізнес-моделях. 7.4. Як бізнес-моделі адаптуються до умов ринку.
13.	Організаційна культура та лідерство: сучасні тенденції управління бізнесом: 8.1. Структура організації бізнесу. 8.2. Управлінські функції та їх роль. 8.3. Лідерство та мотивація працівників. 8.4. Використання гнучких управлінських практик.
14.	Взаємодія ринкових суб'єктів бізнесу: 9.1. Роль споживачів у бізнес-процесах. 9.2. Взаємодія між постачальниками та виробниками. 9.3. Співпраця з державними органами та регуляторами. 9.4. Взаємодія з неурядовими організаціями для розвитку соціальних ініціатив.
15.	Розвиток бізнесу: сучасні моделі трансформації бізнесу: 10.1. Поняття трансформації бізнесу. 10.2. Моделі розвитку бізнесу в сучасних умовах. 10.3. Стратегії успішної трансформації. 10.4. Вплив глобалізації на розвиток бізнесу.

Самостійна робота здобувача

Самостійна робота здобувачів з дисципліни «Економіка підприємства та організація бізнесу» спрямована на узагальнення, засвоєння та закріплення знань по кожній темі. Вона включає такі види робіт: опрацювання лекційного матеріалу, рекомендованої літератури, підготовку до практичних занять, розгляд питань, які виносились на самостійне вивчення, вирішення практичних ситуацій.

№	Тема та завдання для самостійної роботи
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1	
1.	Види підприємств, їх організаційно-правові форми: 1. Переваги та недоліки різних організаційно-правових форм підприємств у контексті сучасного бізнес-середовища. 2. Вплив вибору організаційно-правової форми на податкове навантаження та фінансові можливості підприємства. 3. Особливості відповідальності власників і менеджменту залежно від типу підприємства. 4. Практичні критерії вибору оптимальної організаційно-правової форми для нового бізнесу. 5. Роль державних реєстраційних процедур у забезпеченні прозорості та легальності діяльності підприємств.
2.	Структура та управління підприємством: 1. Концепція цільового управління (Management by Objectives, MBO). 2. Критерії департаменталізації при формуванні виробничої та загальної структури. 3. Роль та значення виробничої інфраструктури в забезпеченні операційної ефективності. 4. Вплив діджиталізації та впровадження ERP-систем на трансформацію традиційних організаційних структур управління.
3.	Зовнішнє середовище господарювання підприємства: 1. Застосування PESTEL-аналізу як інструменту оцінки факторів макросередовища. 2. Розкриття сутності та практичного використання моделі п'яти сил Майкла Портера для оцінки конкурентної привабливості галузі (як елемента мікросередовища). 3. Стейкхолдери: класифікація стейкхолдерів підприємства (внутрішні та зовнішні) та механізм управління їхніми очікуваннями і впливом. 4. Методика сценарного планування як інструмент обробки результатів прогнозування зовнішнього середовища та розробки стратегічних альтернатив. 5. Аналіз впливу глобалізаційних процесів та екологічних, соціальних та управлінських (ESG) факторів на діяльність сучасного підприємства.
4.	Якість продукції: 1. Загальне управління якістю (Total Quality Management, TQM). 2. Сутність та застосування практичного циклу Plan-Do-Check-Act (PDCA) як основи для безперервного поліпшення якості. 3. Економічні аспекти якості: класифікація та розрахунок витрат на забезпечення якості (витрати на попередження, контроль, внутрішній та зовнішній брак). 4. Міжнародні стандарти серії ISO 9000: Порівняльний аналіз вимог та переваг впровадження найновіших версій міжнародних стандартів ISO 9000 для підвищення довіри споживачів та виходу на зовнішні ринки. 5. Взаємозв'язок якості продукції та її конкурентоспроможності. 6. Аналіз методів оцінки рівня конкурентоспроможності на основі комплексних показників.

5.	Капітал підприємства: 1. Нематеріальні активи: класифікація, оцінка та роль нематеріальних активів (торгові марки, патенти, ліцензії) у формуванні загального капіталу підприємства та його конкурентної переваги. 2. Політика прискореної амортизації. 3. Фінансування оборотного капіталу: порівняльний аналіз джерел зовнішнього фінансування оборотного капіталу та їх вплив на ліквідність. 4. Ефект фінансового важеля (левериджу). 5. Система "точно в строк" (Just-in-Time, JIT)
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2	
6.	Кадри, продуктивність праці та заробітна плата: 1. Кадрова політика підприємства: сутність, типи та основні етапи формування. 2. Аналіз впливу кадрової політики на ефективність використання трудових ресурсів. 3. Гнучкі графіки роботи та віддалена праця (дистанційна): дослідження впливу цих форм організації праці на продуктивність та задоволеність персоналу. 4. Нематеріальні методи стимулювання персоналу: класифікація та оцінка ефективності. 5. Коефіцієнт плинності кадрів: методика розрахунку, аналіз причин плинності та розробка заходів для її зниження на підприємстві.
7.	Бізнес-моделі організації та розвитку бізнесу: 1. Порівняння бізнес-моделей B2B, B2C, C2C на прикладі відомих компаній. 2. Розробка концепції мінімально життєздатного продукту (MVP) для стартапу. 3. Аналіз структури канви бізнес-моделі для обраної компанії (наприклад, Rozetka, Nova Poshta). 4. Дослідження успішних інноваційних бізнес-моделей (наприклад, Amazon, Uber).
8.	Організаційна культура та лідерство: сучасні тенденції управління бізнесом: 1. Порівняння основних моделей типології організаційних культур. 2. Методи діагностики поточної організаційної культури та основні етапи її цілеспрямованої зміни в умовах трансформації бізнесу. 3. Роль емоційного інтелекту та його складових у сучасному стилі лідерства, особливо при управлінні віддаленими (дистанційними) командами. 4. Розмежування понять "лідерство" та "менеджмент" з точки зору виконуваних функцій, підходів до мотивації та впливу на організаційні процеси. 5. Концепція самоврядних команд (Self-Managing Teams).
9.	Взаємодія ринкових суб'єктів бізнесу: 1. Дослідження концепції та впровадження систем Customer Relationship Management (CRM) як ключового інструменту взаємодії з цільовим ринком. 2. Порівняльний аналіз аутсорсингу, субконтрактації та інших форм міжфірмової кооперації як механізмів оптимізації ланцюгів поставок. 3. Аналіз принципів корпоративної соціальної відповідальності (КСВ) у взаємодії з постачальниками та посередниками (наприклад, боротьба з корупцією, прозорість, чесна конкуренція). 4. Визначення основних типів ризиків (геополітичні, логістичні, фінансові) у ланцюгах поставок та методи їх мінімізації. 5. Дослідження сутності, форм та економічного значення державно-приватного партнерства як особливої моделі взаємодії бізнесу та держави.
10.	Розвиток бізнесу: сучасні моделі трансформації бізнесу: 1. Роль бізнес-інкубаторів та акселераторів у підтримці інноваційних моделей розвитку бізнесу. 2. Концепції дисруптивних інновацій (за Клейтоном Крістенсенем) та їх впливу на традиційні ринки і необхідність трансформації. 3. Сутність та основні етапи антикризової трансформації та фінансової реструктуризації підприємства.

Тематика індивідуальних завдань

Тема індивідуального завдання з навчальної дисципліни «Економіка підприємства та організація бізнесу» обирається здобувачем (студентом) самостійно та погоджується із викладачем.

1. Особливості визначення місії та головних напрямів діяльності підприємства.
2. Гнучкість підприємства як виробничої системи в ринкових умовах: критерії, характеристика, засоби забезпечення.
3. Особливості окремих організаційно-правових форм господарювання.
4. Роль малих підприємств у розвитку економіки України
5. Організаційні та управлінські аспекти діяльності акціонерного товариства.
6. Прогнозування, резерви підвищення його ефективності.
7. Взаємозв'язок структури підприємства та ефективності його функціонування.
8. Вітчизняний та зарубіжний досвід вдосконалення організаційної структури управління підприємством.
9. Економіка України: стан та перспективи розвитку.
10. Доцільність державного втручання у розвиток ринкових відносин.
11. Переваги та недоліки окремих форм підприємницької діяльності.
12. Зміст, завдання та місце виробничої програми у системі господарських планів підприємства.
13. Системи та методи планування виробничої програми підприємства, моделювання.
14. Умови оптимізації обсягів випуску продукції у конкурентному середовищі.
15. Проблеми оптимізації чисельності персоналу підприємства.
16. Напрямки вдосконалення системи стимулювання персоналу.
17. Шляхи підвищення продуктивності праці на підприємстві.
18. Методи і моделі управління персоналом.
19. Сучасна політика ресурсозбереження та ефективність її здійснення.
20. Переваги та недоліки прямих інвестицій.
21. Фінансові інвестиції та ефективність їх використання.
22. Поняття та види інноваційних процесів, їх вплив на виробництво, господарську діяльність.
23. Науково-технічний прогрес - головний чинник розвитку і підвищення ефективності виробництва.
24. Проблеми оцінки економічної ефективності нововведень.
25. Проблема вдосконалення техніко-технологічної бази виробництва.
26. Логістичні процеси на підприємстві та шляхи їх удосконалення.
27. Процес виробництва продукції, його складові та принципи раціональної організації.
28. Типи і методи організації виробництва.
29. Соціальна інфраструктура, її значення і тенденції розвитку на підприємствах за ринкових умов господарювання.
30. Класифікація витрат та її значення в управлінні витратами підприємства за прийняття окремих господарських рішень.
31. Особливості окремих методів калькуляції собівартості продукції та умови їх застосування.
32. Напрями зменшення собівартості продукції.
33. Функції прибутку підприємства.
34. Фактори формування прибутку підприємства.
35. Рентабельність, показники оцінки та резерви підвищення.
36. Маржинальна оцінка фінансових результатів підприємства.
37. Стратегія структурної перебудови економіки України та її базових галузей.
38. Практика здійснення та ефективність реструктуризації суб'єктів господарювання в Україні.
39. Вітчизняний і зарубіжний досвід реструктуризації різних суб'єктів господарювання.

40. Проблема підвищення впливу держави на формування економічної безпеки підприємства.
41. Методологія оцінки рівня економічної безпеки підприємства.
42. Аналіз систем оплати праці та стимулювання на прикладі ІТ-компанії або іншого сектора: порівняння часової, відрядної та бонусних систем.
43. Шляхи підвищення продуктивності праці через впровадження гнучких графіків роботи та дистанційних команд: оцінка економічного ефекту.
44. Розробка моделі планування потреби в персоналі для малого/середнього виробничого підприємства.
45. Еволюція та ефективність інноваційних бізнес-моделей на прикладі компаній Uber, Airbnb або Netflix.
46. Аналіз впливу геополітичних факторів на ланцюг поставок українського підприємства.
47. Оцінка впливу ESG-факторів (Environmental, Social, Governance) на конкурентоспроможність обраної компанії та її взаємодію зі стейкхолдерами.
48. Аналіз моделі франчайзингу як стратегії масштабування бізнесу: переваги, недоліки та правове регулювання в Україні.
49. Діагностика та пропозиції щодо вдосконалення корпоративної культури в компанії з гібридним форматом роботи (офіс + дистанційно).
50. Кейс-аналіз успішної (або невдалої) цифрової трансформації бізнес-процесів обраної великої компанії.

Критерії оцінювання індивідуального навчально-дослідного завдання з навчальної дисципліни «Економіка підприємства та організація бізнесу»

Науково-пошукова робота повинна містити три частини: теоретичну (огляд законодавчої бази, теоретичного матеріалу, досліджень науковців з даної теми), практичну (аналіз статистичних даних, соціально-економічних показників), висновки та пропозиції.

Оцінка **«вісім»** ставиться тоді, коли студент вільно володіє проблематикою досліджуваної теми, здійснює самостійний аналіз опрацьованого матеріалу, використовує широке коло наукових праць, в тому числі іноземних, робота відповідає всім вищезазначеним вимогам щодо оформлення.

Оцінка **«сім-шість»** ставиться тоді, коли студент при захисті, виявивши належну підготовку, допускає неточності у трактуванні окремих проблем, відчуває певні труднощі в узагальненні теоретичного матеріалу. Є незначні недоліки в змісті та оформленні роботи.

Оцінка **«п'ять-чотири»** виставляється тоді, коли студент орієнтується в тематиці роботи, але не може зробити висновки, пов'язати теоретичні узагальнення, оформлення роботи не відповідає вимогам.

Оцінка **«три-один»** виставляється тоді, коли студент за наявності роботи не орієнтується в проблемі та не відповідає на поставлені питання.

Освітні технології, методи навчання і викладання навчальної дисципліни

При викладанні використовуються основні традиційні та інтерактивні методи навчання, новітні технології, спрямовані на досягнення освітньої мети й прогнозованих програмних результатів.

Методи навчання

- словесні методи (лекція, дискусія, бесіда, консультація тощо)
- семінари, практичні або лабораторні роботи
- бізнес-кейси (індивідуальні або командні)
- наочні методи (презентації результатів виконаних завдань, ілюстрації, відеоматеріали, тощо)
- робота з інформаційними ресурсами: з навчально-методичною, науковою, нормативною літературою та інтернет-ресурсами
- самостійна робота над індивідуальним завданням або за програмою навчальної дисципліни

- підготовка тез/доповіді на конференцію.
- тренінги, коучі, майстер-класи від запрошених стейкхолдерів.
- реферативні та пошукові дослідження.

Методи оцінювання

Методами оцінювання та демонстрування результатів навчання можуть бути:

- контрольні роботи (тематичні, модульні).
- тести, опитування, самостійні роботи за індивідуальними завданнями.
- захист бізнес-кейсів, результатів досліджень
- аналітичні звіти, реферати, тези доповідей, статті
- презентації результатів виконання завдань
- презентація власного підготовленого кейсу, який складений на основі реальних сценаріїв і стратегій розвитку компаній, інноваційних регіонів.
- підсумковий контроль – екзамен (у тестовій формі, усний або письмовий)
- інші види індивідуальних та групових завдань

Критерії та засоби оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Критерії оцінювання:

Загальна кількість балів, яку студент може отримати у процесі вивчення дисципліни протягом семестру, становить 100 балів, з яких 52 бали студент набирає при поточних видах контролю, 8 балів за захист ІНДЗ і 40 балів – у процесі підсумкового виду контролю (екзамену).

Кількість балів за кожний навчальний елемент виводиться із суми поточних видів контролю. Кількість балів за змістовний модуль дорівнює сумі балів, отриманих за навчальні елементи даного модуля. Максимальна кількість балів складає: за 1 модуль – 30 балів (в тому числі 1-а модульна контрольна робота — 10 балів); за 2 модуль – 22 бали (в тому числі 2-а модульна контрольна робота — 8 балів), ІНДЗ – 8. Всього — 60 балів.

Якщо студент набрав менше 35 балів, він не допускається до складання екзамену.

Підсумкова оцінка за навчальну дисципліну, з якої складається екзамен, виводиться із суми балів поточного контролю за модулями (60 балів) та модуля–контролю (екзамен) – 40 балів.

Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання навчальної дисципліни. Мінімальний пороговий рівень оцінки варто визначати за допомогою якісних критеріїв і трансформувати його в мінімальну позитивну оцінку використовуваної числової (рейтингової) шкали.

Розподіл балів, які отримують здобувачі:

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)												ІНДЗ	Кількість балів (іспит)	Сумарна кількість балів
Змістовий модуль 1						Змістовий модуль 2								
T1	T2	T3	T4	T5	M1	T6	T7	T8	T9	T10	M2			
4	4	4	4	4	10	3	3	3	3	2	8	8	40	100

T1, T2 ... T7 – теми змістових модулів.

Відповідно до вимог Болонської угоди проводиться місцева (національна) шкала визначення оцінок і шкала ECTS. Для їх порівняння використовується така таблиця

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре

	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	незадовільно (з обов'язковим самостійним повторним опрацюванням освітнього компонента до перескладання)

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання можуть бути: контрольні роботи; стандартизовані тести; проєкти; аналітичні звіти; реферати; есе; розрахункові роботи; презентації результатів виконаних завдань та досліджень; студентські презентації та виступи на наукових заходах; контрольні роботи; завдання на тренажерах, реальних об'єктах тощо; інші види індивідуальних та групових завдань.

Форми поточного та підсумкового контролю

Формами поточного контролю є усна чи письмова (тестування, есе, реферат, творча робота) відповідь студента. Формою підсумкового контролю є екзамен.

Перелік питань для самоконтролю та підсумкового контролю навчальних досягнень студентів

1. Розкрийте економічну сутність підприємства та його роль у ринковій економіці.
2. Які чинники визначають напрями діяльності підприємства?
3. Охарактеризуйте основні організаційно-правові форми підприємств та їх особливості.
4. Які правові вимоги висуваються до створення та функціонування підприємства в Україні?
5. Наведіть критерії класифікації підприємств та розкрийте їх економічний зміст.
6. Поясніть сутність добровільних та інституційних об'єднань підприємств та їх значення.
7. У чому полягає сутність процесу управління підприємством?
8. Назвіть і охарактеризуйте основні функції управління.
9. У чому відмінності адміністративних, економічних та соціально-психологічних методів управління?
10. Охарактеризуйте виробничу структуру підприємства та фактори, що впливають на її формування.
11. Які типи організаційних структур управління використовуються на підприємствах різних форм власності?
12. Порівняйте переваги та недоліки лінійної, функціональної та матричної структур управління.
13. Що входить до складу зовнішнього середовища підприємства?
14. Охарактеризуйте елементи макросередовища та їхній вплив на діяльність підприємства.
15. Розкрийте значення мікросередовища у формуванні конкурентної позиції підприємства.
16. Які методи використовують для оцінювання впливу зовнішніх факторів на підприємство?
17. Дайте визначення якості продукції та наведіть її основні характеристики.
18. Які показники застосовують для оцінювання якості продукції та які методи їх вимірювання?
19. У чому полягає оптимізація рівня якості та як вона впливає на конкурентоспроможність?
20. Що таке атестація продукції та яка її роль у системі управління якістю?
21. Охарактеризуйте основні принципи стандартизації та сертифікації продукції.
22. Дайте характеристику матеріальним активам підприємства та їх класифікації.

23. Розкрийте сутність амортизації та її вплив на відтворення основного капіталу.
24. Які показники застосовують для оцінки ефективності використання основного капіталу?
25. Охарактеризуйте структуру оборотного капіталу та принципи його нормування.
26. Наведіть основні джерела формування оборотних коштів та критерії оцінювання їх ефективності.
27. Як ви визначаєте бізнес, і які основні функції він виконує у суспільстві?
28. Які особливості характеризують малий, середній та великий бізнес, і чим вони відрізняються?
29. Які ключові етапи проходить бізнес від ідеї до реалізації, і чому кожен з них важливий?
30. Як сталий розвиток змінює підходи до бізнес-моделей?
31. Які методи аналізу допомагають оцінити внутрішнє та зовнішнє середовище бізнесу?
32. Що таке ринок, і як здійснюється його сегментація?
33. Які типи конкуренції ви знаєте, і яким чином вони впливають на стратегії бізнесу?
34. Як цифровізація впливає на бізнес-середовище і конкурентоспроможність компаній?
35. Що таке бізнес-модель, і які її основні компоненти формують успішну стратегію?
36. Які різновиди бізнес-моделей існують, і наведіть приклади їх застосування?
37. Як інновації впливають на еволюцію бізнес-моделей?
38. Як адаптуються бізнес-моделі до зміни умов на ринку?
39. Яка роль організаційної структури в ефективності бізнесу?
40. Які управлінські функції є критичними для успішного управління компанією?
41. Як лідерство та мотивація впливають на продуктивність працівників?
42. Які переваги дають гнучкі управлінські практики в сучасному бізнесі?
43. Як споживачі формують бізнес-процеси і які їхні потреби найважливіші?
44. Яка роль постачальників у формуванні ефективної бізнес-моделі?
45. Яким чином бізнес може налагодити співпрацю з державними органами?
46. Яку роль виконують неурядові організації у розвитку бізнесу?
47. Які основні види інвестицій існують, і як вони впливають на бізнес?
48. Як оцінюється інвестиційна привабливість проектів у бізнесі?
49. Чому інновації є ключовими для успіху бізнес-проектів?
50. Які альтернативні джерела фінансування стартапів ви знаєте?
51. Які основи оподаткування бізнесу, які кожен підприємець має знати?
52. Які актуальні тренди у бізнесі формують сучасний ринок?
53. Як технології змінюють підходи до реалізації бізнес-проектів?
54. Які переваги та виклики діджиталізації в бізнесі?
55. Як штучний інтелект може підвищити ефективність бізнес-проектів?
56. Що таке трансформація бізнесу, і чому вона є необхідною?
57. Які сучасні моделі розвитку бізнесу є найбільш успішними?
58. Які стратегії є ефективними для успішної трансформації бізнесу?
59. Яким чином глобалізація впливає на місцеві бізнеси?
60. Які фактори впливають на формування цінової стратегії бізнесу?
61. Як правильно проводити конкурентний аналіз на ринку?
62. Які інструменти маркетингу є найбільш ефективними для підвищення конкурентоспроможності?
63. Які елементи формують корпоративну культуру, і чому це важливо для бізнесу?
64. Як оцінити ризики, пов'язані з інвестиціями у нові проекти?
65. Які критерії використовуються для вибору інвестиційних проектів?
66. Які методи управління якістю можуть підвищити ефективність виробництва?
67. Яка роль комунікацій у бізнес-процесах, і як їх покращити?
68. Як соціальні медіа можуть впливати на імідж і просування бізнесу?
69. Які основні виклики стоять перед бізнесом під час економічних криз?
70. Як зміни в законодавстві можуть вплинути на стратегічне планування бізнесу?
71. Які стратегії бізнес може застосувати для адаптації до змін у споживчих вподобаннях?
72. Як аналіз даних допомагає в прийнятті управлінських рішень?

73. Які технологічні інновації можуть змінити виробничі процеси та покращити продуктивність?
74. Які методи оцінки фінансової стійкості підприємства найбільш ефективні?
75. Як корпоративна соціальна відповідальність (CSR) може вплинути на репутацію бізнесу?
76. Яка роль стратегічного планування в досягненні довгострокових цілей бізнесу?
77. Як оцінити ефективність рекламних кампаній у бізнесі?
78. Які особливості ведення бізнесу в умовах економічної нестабільності?
79. Як зміни в законодавстві можуть відобразитися на діяльності бізнесу?
80. Які чинники сприяють успішній реалізації стартапів у сучасному бізнес-середовищі?

Зарахування результатів неформальної освіти

Взаємодія формальної та неформальної освіти у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича регулюється «Порядок визнання у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти» <https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/poriadok-vyznannia-u-chernivetskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-yuriia-fedkovycha-rezultativ-navchannia-zdobutykh-shliakhom-neformalnoi-taabo-informalnoi-osvity/>.

У рамках вивчення дисципліни «Економіка підприємства та організація бізнесу» проходження онлайн курсу за програмою Distance Learning Program у обсязі 20 годин в рамках проекту CERG-EI Foundation <https://www.cerge-ei-foundation.org/distance-learning-program> рівнозначний вивчення тем модулів, які співпадають з курсом.

Підставою перерахування є отриманий сертифікат міжнародного зразка <https://econom.chnu.edu.ua/advert/uchast-studentiv-ta-vykladachiv-u-mizhnarodnomu-proyektii-gerge-ei>

Перераховуватись можуть і інші релевантні сертифіковані курси узгоджені з викладачем.

Рекомендована література

Основна

1. Діагностика бізнес-проектів та бізнес-інжиніринг : навч. посібник / С.В. Ксьондз, В.І. Кифяк, В.В. Кіндзерський. Чернівці : Чернівец. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022. 400 с.
2. Вікторія Кифяк. Бізнес-інжиніринг: інструкція для підприємців-початківців: методичні вказівки. Чернівці, Чернівецький нац. ун-т, 2021. 20 с.
3. Кифяк В.І. Бізнес-планування. Підприємництво та організація власного бізнесу : навч. посібник / За ред. Р.І. Грешка. Чернівці : Чернівец. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022. 580 с. С. 324-368. ISBN 978-966-7957-29-2 <https://drive.google.com/file/d/1z6OHUNbUknPfHayWWhrtt-fPT3s9adBv/view>
4. Економіка підприємства: підручник/ під заг.ред. д.е.н., проф. Ковальської Л.Л. та проф. Кривов'язюка І.В.. Київ: Видавничий дім«Кондор», 2020. 620с.
5. Кіндзерський В.В., Кифяк В.І. Бізнес-план – запорука успішного бізнесу. Організація власного бізнесу: навч. посіб.: за ред. к.е.н., доц. Є.В. Ткача. Чернівці : Чернівец. нац. ун-т. ім. Ю.Федьковича. 2023. 264 с.

Додаткова

1. Кифяк В.І., Олійник О.Б., Журавель А.С. Цифрові моделі управління фінансовими потоками на підприємстві. Ефективна економіка. 2024. DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.3.80>. <https://www.nauka.com.ua/index.php/ee/article/view/3373/3409>
2. Кифяк В., Дубінський Р. Інституційна система сталого розвитку аграрного сектора: механізм адаптації в умовах флуктуацій. Сталий розвиток економіки. 2024. №1. С. 220-227. DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-48-31>.
3. Кифяк В. Стратегії інноваційного сталого розвитку бізнесу: модель реалізації. Економіка і суспільство. 2024. Вип. 59. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-57>. <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3431/3359>

4. Економіка і бізнес: підручник / за ред. д.е.н., проф. Л. Г. Мельника; д.е.н., проф. О. І. Карінцевої. Суми: Університетська книга, 2021. 316 с.
5. Орлова К.Є. Управління бізнесом: підручник. Житомир : Державний університет «Житомирський університет», 2019. 319 с.
6. Кудлай В.Г. Економіка і організація агробізнесу : Практикум. К. : КНЕУ імені Вадима Гетьмана, 2020. 211 с.
7. Інформаційні технології в бізнесі. Частина 1: Навч. посіб. / Шевчук І.Б., Старух А.І., Васьків О.М. та ін.; за заг. ред. І.Б. Шевчук. Львів: Видавництво ННБК «АТБ», 2020. 455 с.
8. Непокупна Т. А., Шевченко Б. О. і Мащенко Д. О. Нетворкінгові комунікації у веденні бізнесу. 2021. Економічний форум. 1(2). с. 29-33. URL : doi: 10.36910/6775-2308-8559-2021-2-4.
9. Сльнікова Л.В., Брінь П.В. Методичні засади розробки класифікації бізнес-процесів. URL : http://www.kpi.kharkov.ua/archive/MicroCAD/2011/S23/МЕТОДИЧНІ_ЗАСАДИ.
10. Командровська В. Є., Морозенко О.Ю. Бізнес-процеси підприємства: сутність та методи удосконалення. URL : <http://jrn1.nau.edu.ua/index.php/PPEI/article/view/325>.
11. Синицина Г.А., Рачкован О.Д. Основи бізнесу та підприємницької діяльності : конспект лекцій / Г.А. Синицина, О.Д. Рачкован. Харків : ХДУХТ, 2019. 93 с
12. Долинчук С. Світ у 2021-му: чим бізнес допоможе вижити собі та планеті. Спецпроект Mind. URL: <https://mind.ua/publications/20220373-svit-u-2021-mu-chim-biznes-dopomozhe-vizhiti-sobi-ta-planeti>.
13. Рябоконт М. В. Створення екосистеми підтримки інноваційного підприємства на базі інжинірингових шлліл. *Інвестиції: практика та досвід*. Київ, 2019. № 13. С. 51-61.
14. Іртищева І. О., Тубальцева Н. П., Крамаренко І.С., Гришина Н. В., Сергійчук С.І. Економічний розвиток на засадах активізації малого підприємництва: історичні процеси та завдання управління. *Економіка та держава*. 2020. № 5. С. 75–80.
15. Янковий О. Г., Грінченко Р. В. Використання бізнес-моделей як елементів бізнес-інжинірингу підприємств. *Бізнес-інформ*. 2018. №8. С. 70-75.

Інформаційні ресурси

Офіційні сайти органів державного управління України:

1. Державна казначейська служба України – <http://www.treasury.gov.ua>
2. Державна податкова служба України - <https://tax.gov.ua/>
3. Урядовий портал – <http://www.kmu.gov.ua>
4. Міністерство фінансів України – <http://www.mof.gov.ua>
5. Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України – <https://me.gov.ua/>

Офіційні сайти міжнародних фінансових організацій:

1. Департамент статистики Організації Об'єднаних Націй – <http://unstats.un.org/>
2. Міжнародний інститут статистики (ISI) – <https://isi-web.org/>
3. Організація економічної співпраці та розвитку (OECD) – <http://www.oecd.org/>

Офіційні сайти науково-дослідних інститутів і центрів, пошукових систем:

1. Інститут економічних досліджень і політичних консультацій – www.ier.com.ua

Офіційні сайти наукових і електронних бібліотек в Україні:

1. Електронна бібліотека – www.lib.com.ua
2. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського – www.nbuv.gov.ua

Фахові сайти для підприємців:

1. <https://www.bplans.com/> – Веб-сайт, який надає безліч прикладів бізнес-планів, шаблонів та рекомендацій для створення власного бізнес-плану.
2. <https://www.score.org/templates-resources> -- некомерційна організація, яка пропонує шаблони бізнес-планів, поради від менторів та навчальні матеріали.

ПОЛІТИКА ЩОДО АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Дотримання політики щодо академічної доброчесності учасниками освітнього процесу при вивченні навчальної дисципліни регламентовано такими документами:

- ✓ «Етичний кодекс Чернівецького національного університету імені Юрія

Федьковича» <https://www.chnu.edu.ua/media/jxdfs0zb/etychnyi-kodeks-chernivetskoho-natsionalnoho-universytetu.pdf> ;

✓ «Положенням про виявлення та запобігання академічного плагіату у Чернівецькому національному університету імені Юрія Федьковича» <https://www.chnu.edu.ua/media/hkzbr1b2/polozhennia-pro-vyivlennia-ta-zapobihannia-akademichnomu-plahiatu-u-chnu-2025.pdf>.